

THE ANNALS OF
Q. ENNIUS

EDITED
WITH INTRODUCTION
AND COMMENTARY
BY

OTTO SKUTSCH

CLARENDON PRESS · OXFORD
1985

LIBER I

- 6 (13) Quae dedit ipsa capit neque dispendi facit hilum
terra(que) corpus

**vii

**i

- 1 (1) Musae, quae pedibus magnum pulsatis Olympum

**ii

- 2 (5) somno leni placidoque reuinctus

**iii

- 3 (6) uisus Homerus adesse poeta

**iv

- 122 *etsi praeterea tamen esse Acherusia templa
Ennius aeternis exponit uersibus edens,
quo neque permanent animae neque corpora nostra,
sed quaedam simulacra modis pallentia miris,
unde sibi exortam semper florentis Homeri
commemorat speciem lacrimas effundere salsas
coeipisse et rerum naturam expandere dictis.*

122 permanent Politianus: permanent

**v

- 4 (8) O pietas animi

vi

- 5 (69) desunt riuos camposque remanant

i Varro LL 7. 20 (RR 1. 1. 4); Serv. Aen. 11. 660 ii Fronto ad M. Caes. 4. 12. 4
(Caes. ad Front. 1. 4. 5; Front. ad Caes. 1. 5. 5) iii Cic. ac. 2. 51 (ibid. 88)
iv Lucr. 1. 120 sqq. v Cic. ac. 2. 88; Don. Ter. Eun. 560 vi Fest. 354-6;
Paul. 355

1 Musae om. Serv. (praeter A Sang.) pedibus om. Serv. A Sang. magnum om.
Serv. 3 in somnis mihi add. Col. 5 desunt: destitunt Scal.: possis neque
deinde Officio desunt: riuos eqs remanant: remant, e Festi lemmate olim corr.

**viii

- 8 (10) Qua parire solet genus pennis condecoratum,
Non animam. [et] post inde uenit diuinitus pullis
Ipsa anima

**ix

- 11 (15) memini me fieri pauom

**x

rotam uoluere per annos

xi

- 12 (3) Latos (per) populos res atque poemata nostra
clara) cluebunt

**xii

- 14 (17) Quom ueter occubuit Priamus sub Marte Pelasgo

**xiii

- 15 (18) Doctus†que Anchisesque Venus quem pulcra dearum
Fari donauit, diuinum pectus habere

vii Varro LL 5. 60; 5. 111; 9. 54 viii Varro LL 5. 59; Diom. 1. 383; Prisc. 2. 401;
500; 540 ix Charis. 1. 98; Don. Ter. And. 429; Phorm. 74; Ad. 106 x Serv.
Aen. 6. 748 xi Incert. de ult. syll. 4. 231 xii Prisc. 2. 97 (Ars anon. Bern. 8. 81)
xiii Probus Verg. buc. 6. 31 p. 336; Schol. Veron. Verg. Aen. 2. 687

6 que add. Bergk 7 deperit pro dederit Varro 5. 60 ipsa capit: ira caput Varro
9. 54 8 parere F Varronis 9 et Varronis est 10 animam F 11 meminit me Char. N
fieri Ilberg, Vah.: fieri 12 annali 'Latos Ilberg: nam latos per add. Ilberg:
annali 'Perque Italos Havel res atque: terrasque Ilberg 13 clara add. Ilberg:
ante clara lacun. pos. Leo -bunt Ian. Doussa: -bant 14 Pelasgo Prisc. cod. Bern.
m. I; Ars anon. Bern. 15 doctusque Anchisesque: que alt. om. cod. Bob. ap.
Egriat. seruatus: doctus Anchisa Schol. Veron. pulchra dearum: pulcherima diu
Schol. Veron. fari donauit: fata docet Schol. Veron.: fata docet fari Bernays
pectus habere: ut pectus haberet Schol. Veron.

Testi greci a supporto della prima lezione su Ennio

Iliade I 1-8

μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος
ούλομένην, ἣ μυρὶ Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκε,
πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἄϊδι προΐαψεν
ἡρώων, αὐτοὺς δὲ ἐλώρια τεῦχε κύνεσσιν
οἰωνοῖσί τε πᾶσι, Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή,
ἔξ οὔ δὴ τὰ πρῶτα διαστήτην ἐρίσαντε
Ἀτρεΐδης τε ἄναξ ἀνδρῶν καὶ δῖος Ἀχιλλεύς.
τίς τ' ἄρ σφωε θεῶν ἔριδι ξυνέηκε μάχεσθαι;

5

Esiodo, *Le opere e i giorni*, 1-2

μοῦσαι Πιερίηθεν ἀοιδῆσιν κλείουσαι
δεῦτε, Δί' ἐννέπετε, σφέτερον πατέρ' ὕμνείουσαι

**xv

199 (202) Quo uobis mentes, rectae quae stare solebant
Antehac, dementes sese flexere tua

xvi

201 (204) sed ego hic animo lamentor

**xvii

202 (207) Orator sine pace redit regique refert rem

xviii

203 (175) Tum cum corde suo diuom pater atque hominum rex
Effatur

xix

205 (211) Vertitur interea caelum cum ingentibus signis

LIBER VII

**i

206 (213) Vorsibus quos olim Faunei uatesque canebant
scripsere alii rem

**i^a

208 (215) [cum] neque Musarum scopulos
Nec dicti studiosus [quisquam erat] ante hunc

210 (217) Nos ausi reserare

xv Cic. sen. 16 xvi Don. Ter. Phorm. 821 xvii Varro LL 7. 41
xviii Macrobb. 6. 1. 10 xix Macrobb. 6. 1. 8

i Cic. Brut. 71; 76; orat. 157; 171; diu. 1. 114; Varro LL 7. 36 (Serv. Dan. georg.
1. 11) (207); Quintil. 9. 4. 115; Orig. 4. 5 i^a Cic. Brut. 71; orat. 171

200 sese; se V² uia: ruina Q et recc. aliquot: uietae Scal.: uia: Frut., Lamb.: uiarum
Willeumier 201 sed OV; sed et RC: sed quid L 204 haec fatur Mue. 207
Faunei Vah: Fauni et Varro: Fauni cell. 208 cum Ciceroni trib. Sk. 209
quisquam erat Ciceroni trib. Sk.

ii

211 (218) Nec quisquam sophiam, sapientia quae perhibetur,
In somnis uidit prius quam sam discere coepit

**iii

213 (222) Quantis consiliis quantumque potesses in armis

**iv

214 (221) Poeni soliti suos sacrificare puellos

**v

215 (265) Poeni stipendia pendunt

***vi

216 (223) Appius indixit Carthaginiensibus bellum

vii

217 (225) Vrserat huc nauim compulsum fluctibus pontus

viii

218 (230) Poste recumbite uestraque pectora pellite tonsis

*ix

219 (231) Pone petunt, exim referunt ad pectora tonsas

*x

220 (521) Corpore tartarino prognata Paluda uirago
Cui par imber et ignis, spiritus et grauis terra

ii Fest. 432; Paul. 433 iii Ekkehart. (in cod. Sang. 621) ad Oros. hist. 4. 6. 21
iv Fest. 290; Paul. 291; Non. 158. 22 v Varro LL 5. 182 vi Cic. inu. 1. 27
vii Prisc. 2. 486 viii Fest. 488 ix Fest. 488; Paul. 489 x Probus Verg.
buc. 6. 31 p. 340H. (220-1); Varro LL 7. 37 (220); Fest. apogr. 494 (tartarino); Paul.
495

211 nec quisquam: nequisquam Paul. sophiam Scal.: philosophiam perhibetur;
peribetur 213 quantis: quantum is Stroux: quantum . . . is armis Mue.
214 Poeni soliti om., diuis post suos add. Non.: diuis del. W. Richter: diis Poeni Mue.:
Poeni dis Hug: Poeni suos soliti dis Vah. 217 urserat Z: mulserat cell.
nauim GLK: nauem cell. conuulsam Mue. 218 uestraque: an postaque
(uestraque)? 220 corpora tartareo Probus Paluda (an paluda?): palude Probus